

Un classic del nostre temps L'escriptor austriac, figura icònica de la literatura alemanya, publica la seva última ficció, 'La gran caiguda', un relat intens que convida el lector a una peregrinació poètica, entre realitat i somni que s'acosta a l'innombrable: el caos del món i la desintegració personal

Passeig amb Peter Handke

ROBERT SALADRIGAS

La gran caiguda (*Der Grosse Fall*, 2011) de Peter Handke (Griffen, Àustria, 1942) té una formidable arrencada: "El dia que va acabar amb la gran caiguda va començar amb una tempesta de bon matí. L'home de qui parlarem aquí es va despertar amb una forta tronada". En poques i ben triades paraules –és inevitable pensar en la manera que García Márquez va començar *Crònica d'una mort anunciada*–, Handke informa del que veritablement importa a qui ha de decidir si li ve de gust continuar llegint a partir de la primera pàgina o si potser li convé desprendre's d'aquest llibre i invertir el seu temps en un altre. Handke, doncs, notifica l'essencial; a) el relat es desplegarà en el pas d'un sol dia, b) la jornada finalitzarà amb la Gran Caiguda, i c) el

protagonista és un home que aquell matí es lleva amb una "forta tronada". Tot seguit sabrem que el personatge és un actor que ha passat la nit a casa d'una dona ara absent i que necessita posar-se en camí perquè ha de rodar una pel·lícula i cap al tard, a la ciutat, assistiran plegats a l'homenatge que a ell se li retrà.

Però això no ho explica tot, esclar; amb prou feines són traces de l'autèntic cor de la trama. Com en tots els relats de Handke, al llarg de la seva extensíssima i variada obra, el text –novel·la breu, faula filosòfica, conte entre fantàstic i realista, tant és el que cadascú pugui determinar que és– està farcit de trampes per a guineus o per a conills incauts. Vet aquí un detall: de sobte, en el relat en tercera persona se sent una veu baixa de to però

Peter Handke
La gran caiguda / La Gran Caída
Traducció al català de Marta Pera Cucurell i al castellà de Carmen Gauger

RAIG VERD / ALIANZA
171 / 180 PÀGINES
18 EUROS

imperativa que es fica entremig per dir "el meu actor", amb la qual cosa l'autor es fa visible en la narració baldament sigui per suggerir-nos l'existència de components autobiogràfics. I és que a la narrativa de Handke res no és gratuït; sempre ha sabut el que feia i per què ho feia, fins i tot en les seves propostes formals o ideològiques més agosarades. Aquesta d'ara n'és una, xifrada en el domini dels ressorts del llenguatge –una cosa que es percep malgrat el filtre de les traduccions–.

Tornem, però, a la substància del llibre, allò que en termes convencionals anomenariem l'argument. L'actor emprèn el seu viatge, la seva caminada, el seu passeig –en memòria de l'*Spaziergang* de Robert Walser?– des de la finca de

la dona a través d'un bosc –un dels llocs mítics habituals en la narrativa de Handke– fins a arribar a la ciutat després de travessar els suburbis. Durant el trajecte l'actor es va creuant amb gent diversa que són prototips del món real modern alhora que amb els paisatges que els emmarquen, inspiradors d'una activitat onírica que és fàcil confondre amb reflexions metafísiques. Llavors és quan al meu entendre es visualitza el talent creatiu de Handke en plena maduresa: és capaç de transitar d'un espai a un altre, de la pintura realista a l'onírica en un mateix paràgraf, és a dir: modelant el llenguatge de manera que la transició es fa sense costures i el lector ha de posar atenció als senyals per saber on es troba en cada moment d'aquest anar i venir in-

cessant per l'exterior i l'interior de l'home, pels afores i l'endins del món que habita (habitent).

Potser no és gaire fàcil llegir l'ambiciós Handke, en aquest cas tardà però excel·lent, que dóna curs a la seva poètica de redempció universal. Sempre m'ha semblat d'allò més extraordinari el seu compromís amb si mateix, fins i tot quan els altres hem cregut que en certes ocasions s'equivocava. Ara la lectura absorbent de *La gran caiguda* m'ha recordat l'estil –i l'esperit– d'una de les seves primeres obres per a mi més valuoses i intemporals, *La por del porter davant del penalti* (1970), el que em fa plantejar si aquesta última ficció de Handke no anuncia, o almenys insinua, un retorn a les pautes literàries originals per tal d'aconseguir, finalment, que les paraules designin allò que encara ara és innominable: el caos del món i, enmig de desori, la desintegració del caminant. El llenguatge anticipa la gran caiguda. Després, en el seu lloc, s'escampa la foscor. |

Exploració i retorn

MARC SOLER

Després de *La gran caiguda*, Peter Handke ha publicat un parell de llibres en la línia dels seus "assajos": *Assaig sobre els llocs tranquils* i *Assaig sobre els buscadors de bolets* (encara no traduïts). A *En una noche oscura salí de mi casa sosegada* (Alianza, 2000), la micologia ja hi era present. Això explica el mètode de treball de l'autor entès com a continuïtat i represa. La repetició no com a imitació, sinó com a aprofundiment.

Joseph Conrad deia que la tasca d'un novel·lista "és, abans de res, fer veure". No recordo que Handke hagi escrit sobre Conrad, però George-Arthur Goldschmidt assenyala que l'autor "reté i fixa tot el que ha escapat a l'atenció de cadascú, però que ha vist tothom". Què és el que veiem tots, però escapa a la nostra atenció? Handke aplica una lent d'augment sobre

les coses més corrents i per descriure-les potencia la imatge percebuda a través del llenguatge. Si escriu sobre un paisatge, el que pretén és transmetre al lector la sensació física del lloc vist. En definitiva, que el lector pugui resseguir l'orografia del paisatge en les rengleres de l'escriptura i en cada frase. Traspasar-li la sensació. A *El chino del dolor* (Alfaguara, 1992) la frase inicial l'explica de forma més general i aplicable a tota la seva obra: "Cierra los ojos, y del negro de las letras nacen las luces de la ciudad". L'escriptura de Peter Handke parteix dels fets quotidians i els hi arrenca, com si fossin il·luminacions, allò que oculten. Aquesta manera de narrar troba la seva millor expressió en la tetralogia de *Lento* (1979-1981) i culmina amb *Tarda d'un escriptor* (Edicions 62, 1991), *La repetición* (Alianza, 1991), *L'absència* (La Ma-

L'escriptor Peter Handke fotografiat a la fàbrica de Zastava, a Kraguevac, Sèrbia i Montenegro
GETTY IMAGES

grana, 1991), i els seus assajos dels anys 90.

El més semblant a un abans i un després en l'obra de Handke són dos fets que deixo apuntats. Un és la visita que fa el 1982 a René Char (amic de Heidegger) i de qui traduirà la seva poesia; l'altre és el descobriment del paisatge espanyol que ja es troba en els assajos dedicats al cansament o al *jukebox*.

En el període de les guerres balcàniques (1991-2001) publica, a més dels llibres sobre el conflicte entre altres, dues novel·les que superen, fet insòlit, el mig miler de pàgines. Intenten ser una recapitulació del que ja ha escrit fins

aleshores i una crítica de la societat actual. En el primer cas –*El año que pasé en la bahía de nadie* (Alianza, 1999)–, fa una reflexió metaliterària sobre el fet d'escriure intensificant la narració a través de la mirada i els espais marginals, incorporant personatges de les seves obres. El segon –*La pérdida de la imatgen o por la Sierra de Gredos* (Alianza, 2003)– gira al voltant del viatge com a configuració de l'existència, el temps i la pèrdua de les imatges tan volgudes per l'autor, a més de ser un homenatge a Cervantes.

Dues obres per acabar. A *La noche del Morava* (Alianza, 2003) Handke és l'exautor refugiat en un

lloc de Sèrbia i que organitza un sopar on els convidats es converteixen en els narradors. És una obra en clau autobiogràfica i un viatge circular, entre la realitat i el particular món dels somnis, on la contemporaneïtat s'incorpora a través d'un llenguatge d'una gran plasticitat. El volum *Ayer*, en camí, reuneix les anotacions dels seus viatges entre el 1987 i el 1990. Destaquen les observacions sobre l'art romànic –aquí també hi ha un abans i un després– del qual el fascina la narració simultània de les històries i que aplicarà a les seves obres posteriors.

Torno al Handke més genuí o es tanca el cercle? |